

FLOTACIÓN

FUNDAMENTOS E CASOS PRÁCTICOS

Marzo 2023

Autor

Gumersindo Feijoo

Grupo de Biotecnología Ambiental. Departamento de Enxeñaría Química

Centro Interdisciplinar de Tecnoloxías Ambientais (CRETUS)

Universidade de Santiago de Compostela

Correo-e: gumersindo.feijoo@usc.gal

LinkedIn & Twitter: @feijoo_costa

Portal de Investigación: [GUMERSINDO FEIJOO COSTA - Universidade de Santiago de Compostela \(usc.gal\)](http://GUMERSINDO_FEIJOO_COSTA_-_Universidade_de_Santiago_de_Compostela_(usc.gal))

Páxinas web:

Biogroup: www.usc.gal/biogroup

CRETUS: www.usc.gal/cretus

Índice

1. INTRODUCCIÓN	1
2. FLOTACIÓN NATURAL	2
3. FLOTACIÓN FORZADA	4
3.1. Variábeis de diseño na flotación forzada	6
3.2. Diseño de tanques de flotación	11
4. CASOS PRÁCTICOS	13
5. REFERENCIAS	21

1. INTRODUCCIÓN

FLOTACIÓN

A flotación é unha operación unitaria de separación sólido-líquido na que se separan partículas sólidas ou líquidas de menor densidade que a da fase líquida a tratar.

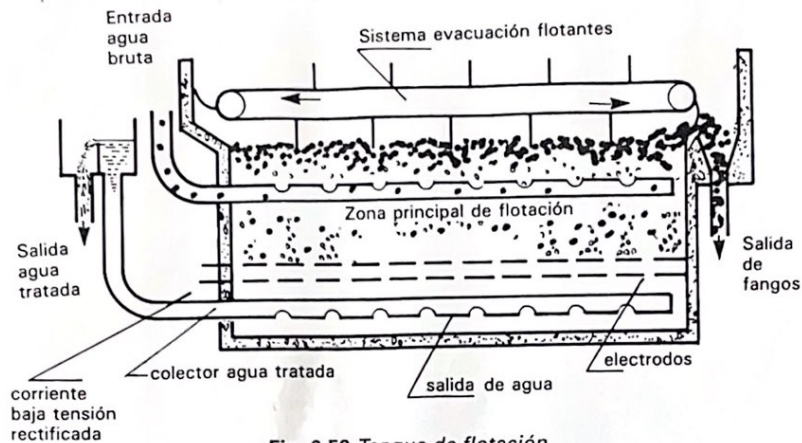

Fig. 6-59 Tanque de flotación

Os tipos de flotación tamén poden clasificarse en función do grado de interacción entre as partículas ó igual que sedimentación. Poderíamos falar de flotación sinxela de partículas discretas, flotación difusa de partículas floculadas, flotación por zonas e flotación por compresión.

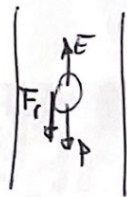
Mais neste caso unha clasificación dos procesos de flotación en dous grandes grupos:

- a.- Flotación natural
- b.- Flotación forzada

2. FLOTACIÓN NATURAL.

Producese este tipo de flotación cando a densidade das partículas sólidas é menor que a da auga ou fase líquida a tratar. A súa utilidade reduceuse a procesos de desaceitado e desengrasado de augas (petroquímica e derivados, etc).

Neste caso o deseño baséase no mesmo desenvolvemento que en sedimentación (aplicación da lei de Stokes) no que o tempo de residencia e a dinámica de partículas discretas son os parámetros a ter en conta:

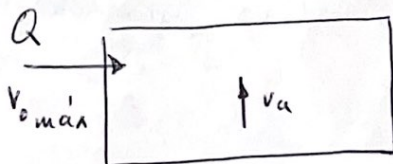
$$v_a = \frac{(\rho_F - \rho_S)}{18 \mu_F} g D^2 \frac{1}{C_v}$$

v_a : velocidade ascensional

ρ_F : peso específico do auga

ρ_S : peso específico da grasa ou aceite

C_v parámetro equivalente a esfericidade, que nos sinala o grado de deformación da partícula. $C_v \geq 1.00$

$$A_T = \frac{Q_m}{v_{0\max}}$$

$$A_L = \frac{Q}{v_a} \text{ (F)}$$

sendo:

American Petroleum Institute
(ec. empírica).

$$F = F_1 \cdot F_2$$

$F_1 = 1,2$ (factor compensa corloarui-
tos)

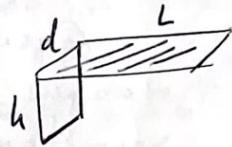
F_2 : compensa a turbulencia e depende
da relación v_0/v_a

F_2	1,45	1,37	1,27	1,14	1,07
v_0/v_a	20	15	10	6	3

- por tanto; a lonxitude e a profundidade
do tanque de flotación serán:

$$A_L = \frac{V}{h} \cdot F = \frac{Q}{v_a} \cdot F = d \cdot L$$

$$A_T = \frac{Q}{v_0} = d \cdot h$$

co que:

$$L = \frac{Q/v_a \cdot F}{d} = \frac{Q/v_a \cdot F}{Q/v_0 \cdot h} = F \cdot \frac{v_0}{v_a} \cdot h$$

fixando h temos L , pasaba igual co
sedimentador.- desareador.

3. FLOTACION FORZADA.

Na flotación forzada introducese no tanque de flotación burbullas de gas (xeralmente aire), co que as partículas líquidas ou sólidas adhírense ás burbullas de tal xeito que a forza ascendente é tal que produce a súa subida a superficie. Deste xeito consegue-se separar partículas de densidade superior á do líquido.

En función de como se engadan estas burbullas temos diferentes tipos de flotación forzada:

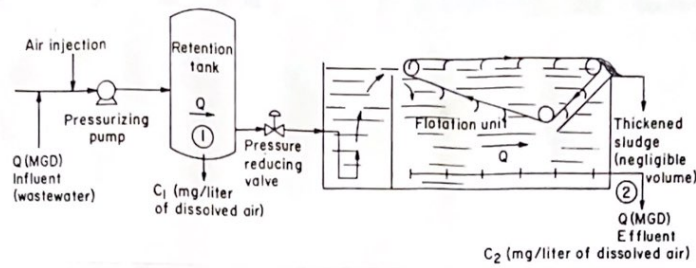
a. FLOTACION POR AIREACION A PRESION ATMOSFERICA.

Consiste na inserción directa de aire no tanque de flotación mediante difusores que permitan a formación de finas burbullas (mm).
O seu baixo rendimento só fai recomendable a súa utilización en sólidos de moi baixa densidade (deterxentes, etc) ou pra mellorar os procesos de flotación natural na separación de aceites, graxas, etc.

b. FLOTACION POR AIRE DISOLTO.

Neste caso (figura) presurízase (2-4 atm) a fase líquida xunto con aire e permítese un tempo retención nun tanque presurizado tal que conquira a saturación. O líquido saturado con aire despresurízase até presión atmosférica co que se desprenden finas burbu-

Das de aire.

c.- FLOTACIÓN POR VALEIRO

Consiste este proceso en saturar o augado de aire nun tanque previo de aireación ou directamente no conduto de aspiración das bombas, e se introduce unha cuberta (cilíndrica) pechada tal que se aplica un valeiro parcial na superficie da masa líquida. Deste xeito o aire disolto abandona a solución en forma de micro burbujas arrastrando as partículas sólidas, coa formación dunha espuma que se elimina mediante un rascador superficial.

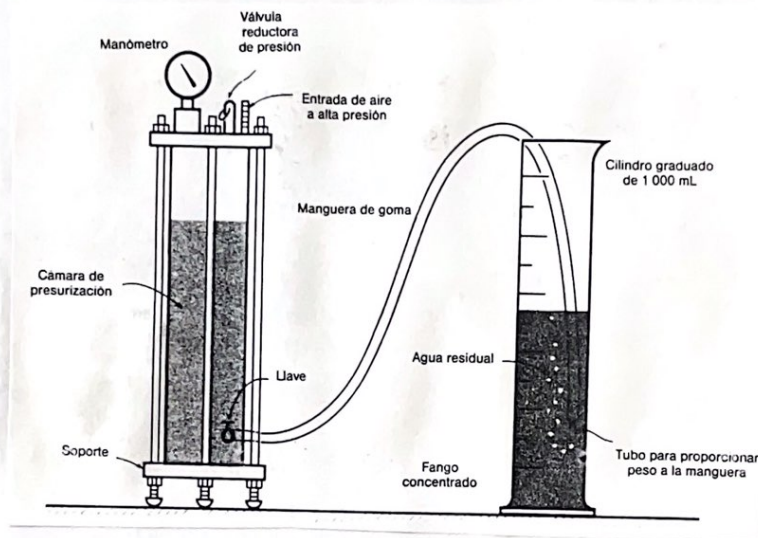
d.- ELECTROFLOTACIÓN

Existe igualmente como electrocoagulación en sedimentación. Neste caso é posible realizar unha electrólisis en augas suficientemente mineralizadas (drenaxe ácido de mina: pranto do Ferrol pra eliminar o polvo do carbón), ~~que~~ mediante unha corrente eléctrica que circula por uns electrodos sumerxidos, o que orixina o desprendemento de finísimas burbujas de hidroxeno e oxixeno, un efecto ascensional produce altos rendementos.

3.1

(A) Variáveis de diseño na flotación forzada

A eficiencia dun sist. de flotación por aire disolto depende principalmente do valor da relación entre os kilogramos de aire e os de sólidos requeridos pra conseguir un determinado grao de clarificación. Este parámetro A/S variará pra cada tipo de suspensión e podese determinar experimentalmente:

Por exemplo, no espesamento de fangos dunha EDAR os valores de A/S varían entre 0,005 á 0,060.

Por tanto, os parámetros de diseño serán conc. de sólidos, cantidade de aire, velocidade ascensional e carga de sólidos.

Cálculo de A/S

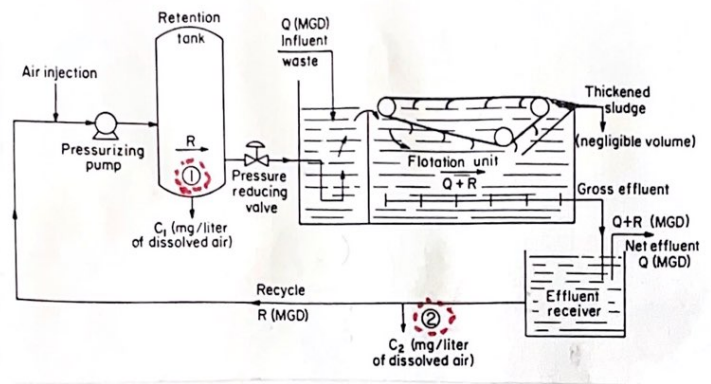
$$A/S = \frac{\text{kg/día de aire liberado pola "despresurización"}}{\text{kg/día de sólidos no influente.}}$$

onde:

$$A = A_1 - A_2 \quad (\text{Balance de materia})$$

A_1 kg/dia de aire dissolto no tanque pressurizado

A_2 kg/dia de aire dissolto na corrente de saída ou na corrente de recirculação ② segundo o modo de operação

- Sim recirculação

$$A_1 = Q \left(\frac{\text{m}^3}{\text{dia}} \right) \times C_1 \left(\frac{\text{kg aire}}{\text{m}^3} \right) = Q C_1 \frac{\text{kg aire}}{\text{dia}}$$

ou ben

$$A_2 = Q \cdot C_2$$

co que: $A = A_1 - A_2 = Q (C_1 - C_2) \frac{\text{kg}}{\text{dia}}$ de aire despressurizado

- con recirculação (figura)

Neste caso se satira o caudal de recirculação R , xa que o Q a tratar vertese directamente no tanque de flotación

$$A = A_1 - A_2 = R (C_1 - C_2) \text{ kg/día aire despresurizado.}$$

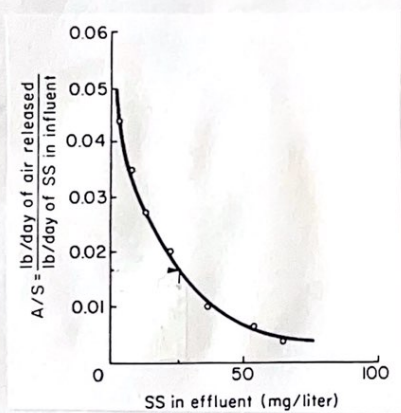
- Si a conc. de sólidos en suspensión x_0 influente a tratar es x_0 (kg/m^3), tenemos que:

$$S = Q \left(\frac{\text{m}^3}{\text{día}} \right) \cdot x_0 \left(\frac{\text{kg SS}}{\text{m}^3} \right) = Q x_0 \frac{\text{kg SS}}{\text{día}}$$

por consiguiente:

$$(A/S)_{\text{sin recirculación}} = \frac{R (C_1 - C_2)}{Q x_0} = \frac{C_1 - C_2}{x_0}$$

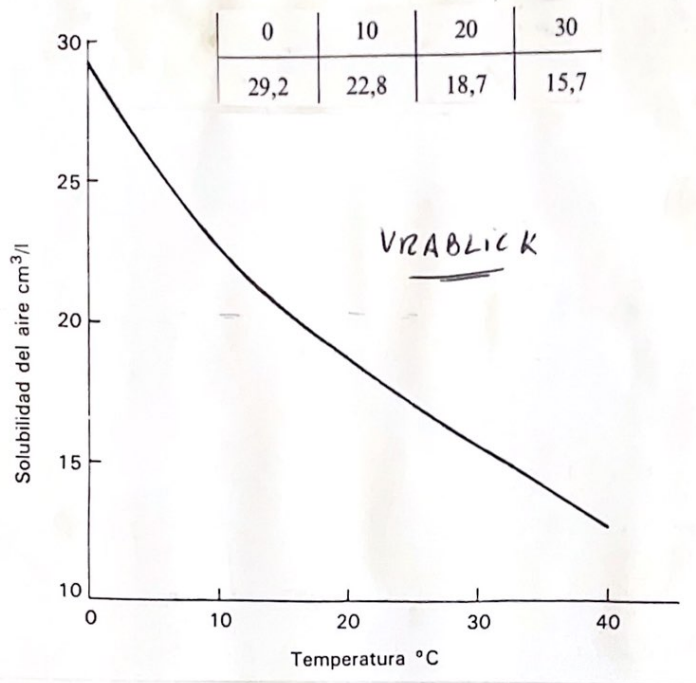
$$(A/S)_{\text{con recircula}} = \frac{R (C_1 - C_2)}{Q x_0} = \frac{R}{Q} \times \frac{C_1 - C_2}{x_0}$$

"Correlación entre A/S e SS no efluente clarificado"
EDAR

Introducción do concepto de solubilidad S_a

Normalmente a solubilidad do aire ven expresado en termos de cm^3 de aire/litro de auga. Na figura seguinte señálanse os valores de S_a en función da T^a a presión atmosférica.

$$S_a \frac{\text{cm}^3 \text{ aire}}{\rho \text{ agua}} \cdot P_a \frac{\text{mg aire}}{\text{cm}^3 \text{ aire}} = C_2 \frac{\text{mg aire}}{\rho \text{ agua}}$$

$\downarrow$
 $1,2 \text{ mg/cm}^3 \quad \left. \begin{array}{l} 1 \text{ atm} \\ 20 \text{ }^\circ\text{C} \end{array} \right\}$

$$C_2 = 1,2 \cdot S_a$$

O valor de C_1 pode-se calcular mediante o coeficiente ϕ , que se define como a relação entre as ~~concentrações~~ solubilidades de aire na agua no tanque de retenção (1) e na saída do efluente clarificado (2) na recirculação:

$$\phi = \frac{C_1}{C_2} = \frac{P_1}{P_2} = \frac{P_1}{1 \text{ atm}} = P_1$$

* Lei de Henry: $f_i^{\text{id}} = x_i f_i^0 = x_i \cdot (k_i)$ → rte da lei de Henry

* A lei de Henry permite calcular a fugacidade de uma componente em solução se não mais que conhecer a sua composição.

- condições ideais e 100% saturação:

$$\hat{f}_i = P \quad \left. \begin{array}{l} \text{ideal} \\ k_i = 1 \end{array} \right\} \quad x_i = \frac{\hat{f}_i}{k_i} = P$$

Logo:

$$C_1 = \phi C_2 = \left(\frac{P}{P_1} \right) C_2 \quad \left. \begin{array}{l} P_1 = P_{\text{manométrica}} + 101,35 \text{ kPa} \\ \text{(absoluta)} \\ 101,35 \text{ kPa} \end{array} \right\}$$

NOTA
no caso de não existir saturação é importante definir factor f , que vai a depender do tanque de retenção. A 20°C e as pressões de pressurização utilizadas nos sistemas de flotação (2-4 atm) os valores de f variam entre 0,5 e 0,8.

por tanto:

$$C_1 = f P \cdot C_2 = f P (1,2 \text{ Sa})$$

$$\frac{A/S}{\text{sem recirculação}} = 1,2 \text{ Sa} (fP - 1) / x_0$$

$$\frac{A/S}{\text{com recirculação}} = (R/Q) \times 1,2 \text{ Sa} (fP - 1) / x_0$$

onde:

$$(A/s) = \text{ml aire} / \text{mg sólidos}$$

$$s_a = \text{ml/l}$$

$$0,5 < f < 0,8$$

$$P(\text{atm}) = \frac{P(\text{kPa}) + 101,35}{101,35}$$

$$x_0 \dots \text{mg/l.}$$

$$Q \text{ ou } R : \text{m}^3/\text{día.}$$

3.2

(B) Diseño de tanques de flotación

Sin Recirculación

Datos: t^a (por ende s_a), x_0 , f , (A/s) , carga superficial (2-4 gal/min ft²).

Paso 1: cálculo de presión de presurización tank.

$$(A/s) = 1,2 s_a (fP - 1) / x_0$$

$$P = \left(\frac{1}{f} \right) \left[\frac{(A/s) \cdot x_0}{1,2 s_a} + 1 \right]$$

Paso 2:

$$c_s = \frac{Q}{A_L}$$

ou

$$c_s' = c_s \cdot \rho_s = \frac{Q}{A_L} \cdot \rho_s$$

caudal ~~relativo~~
en peso

$$A_L = \frac{Q \text{ m}^3/\text{d}}{c_s \text{ m}^3/\text{m}^2/\text{d}} \Rightarrow A_L (\text{m}^2)$$

Paso 3

$$A_L = \frac{Q}{v_a} \Rightarrow v_a = \frac{Q}{A_L} \text{ # velocidade ascensional.}$$

onde:

$$L = F \cdot \frac{v_0 \cdot h}{v_a} \quad \text{problema que hai que saber } v_a$$

ou ben, consideramos un tempo de residencia, ou EDAR soe ser de 20-30 min:

$$Z = \frac{V}{Q} \Rightarrow \underline{V = Z \cdot Q} \text{ m}^3$$

$$V = A_L \cdot h \Rightarrow h = \frac{V}{A_L} \text{ m}$$

$$\begin{aligned} A_T &= d \cdot h \\ A_L &= d \cdot L \end{aligned} > L = \frac{A_L}{d} = \frac{A_L}{A_T} \cdot h$$

fixas d ou L e tes o sist. definido

Con recirculación

Paso 1 Se pode fixar P ou R, dependerá da avaliación dos tes de bombeo con recirculación, sistemas de presurizado e de construción do tanque con querir óptimo. Supoñamos que fixamos P:

Paso 2

$$R = (A/s) \cdot Q \cdot x_0 / 1,2 S_a (fP - 1) \Rightarrow A_L = \frac{Q + R}{C_s}$$

4. CASOS PRÁCTICOS

PROBLEMAS DE FLOTACIÓN

1. Proxectar un espesador pro flotación, con e sin recirculación presurizada pra espesar os sólidos dun líquido mistura de fango activado dende 0,3 a 4% aproximadamente. Supoñense a aplicacións das seguintes condicións.

Relación óptima A/S = 0,008 ml/mg.

Temperatura = 20 °C.

Solubidade do aire = 18,7 ml/l.

Presión do sistema de recirculación (manométrica) = 275 kPa.

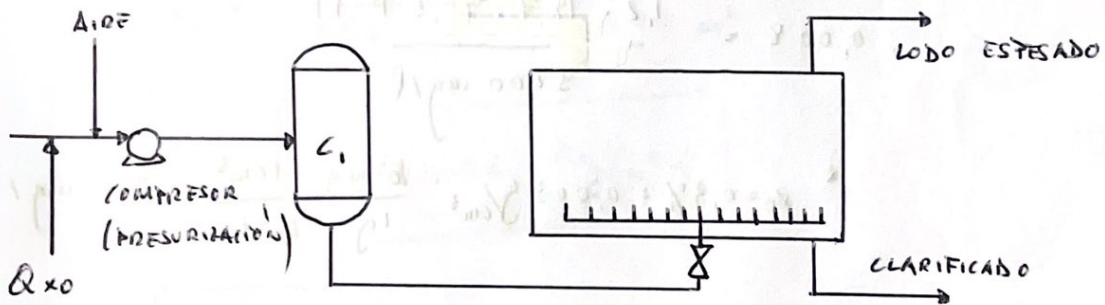
Fracción de saturación = 0,5.

Carga de superficie = 8 l/m² min

Caudal de fango = 400 m³/d.

SOLUCIÓN

■ SIN RECIRCULACIÓN

A ec. de diseño dun sistema de flotación forzada sin recirculación:

$$\left(\frac{A}{S}\right)_{\text{óptima}} = \frac{1,2 \cdot s_a (fP-1)}{x_0} \quad (\text{ml/mg})$$

onde:

s_a : solubilidade do ar em ml/l

f : fração do ar dissolto a pressão
* ou "fração de saturação"

P : pressão em atm (absoluta)

$$P = \frac{P + 101,35 \text{ kPa}}{101,35 \text{ kPa}}$$

pressão manométrica

x_0 : conc. de sólidos (mg/l) no influente.

Em princípio temos que determinar o valor de P (parâmetro de design) no tanque de pressurização:

$$0,008 = \frac{1,2 \cdot 18,7 \cdot (0,5 P - 1)}{3000 \text{ mg/l}}$$

$$* x_0 = 0,3\% = 0,003 \text{ g/cm}^3 \cdot \frac{10^3 \text{ mg}}{1 \text{ g}} \cdot \frac{1 \text{ cm}^3}{10^{-3} \text{ L}} = 3000 \text{ mg/l.}$$

$$1,07 = 0,5 P - 1 \Rightarrow \underline{P = 4,14 \text{ atm}}$$

pressão absoluta

- a manométrica:

$$4,14 = \frac{P + 101,35}{101,35} \Rightarrow \underline{P = 318,2 \text{ kPa}}$$

▪ A área do meu DAF:

$$A_T = \frac{Q \text{ (m}^3/\text{s)}}{c_s \text{ (m}^3/\text{m}^2 \cdot \text{s)}} \text{ (m}^2)$$

onde: $c_s = 8 \frac{\text{l}}{\text{m}^2 \cdot \text{min}} \cdot \frac{1 \text{ m}^3}{10^3 \text{ L}} \cdot \frac{1440 \text{ min}}{1 \text{ d}} = 11,52 \frac{\text{m}^3}{\text{m}^2 \text{ d}}$

co que:

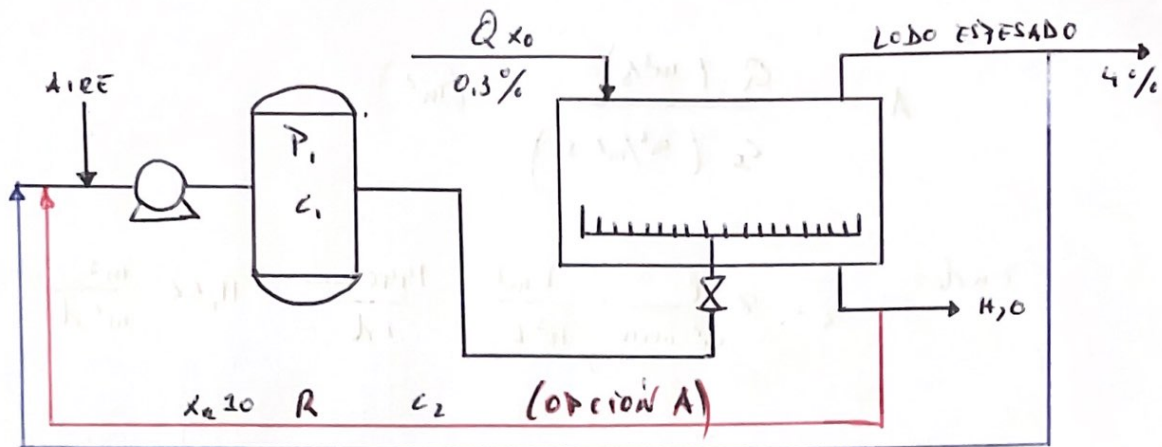
$$A_T = \frac{400 \text{ m}^3/\text{d}}{11,52 \text{ m}^3/\text{m}^2 \text{ d}} = 34,72 \text{ m}^2$$

▪ A carga de sólidos deste equipo:

$$c_s^i = \frac{Q_0 c_{p0}}{A_T} = \frac{400 \text{ m}^3/\text{d} \cdot 3000 \text{ kg/m}^3}{34,72 \text{ m}^2}$$

$$c_s^i = 34,56 \text{ kg/m}^2 \text{ d}$$

■ CON RECIRCULACIÓN.

■ A ec. de diseño: (OPCIÓN B) $R \text{ } c_2 \text{ } x_R = 4\%$.

$$\left(\frac{A}{S}\right)_{\text{optimo}} = \left(\frac{R}{Q}\right) \cdot \left(\frac{1,2 \cdot s_u (fP-1)}{x_0}\right)$$

- ec. da para desconozco o valor de R, necesario pro cálculo da area

$$A_T = \frac{Q+R}{C_s}$$

- a clave radica en que corriente recirculamos, o lodo espesado or o efluente clarificado (esta ultima a opción más común), consideremos ambos casos como ejercicio de clase.

Opción A

$$R = \frac{\left(\frac{A}{S}\right)_{\text{optimo}} \cdot x_0 \cdot Q}{1,2 \cdot s_u (fP-1)}$$

onde:

$$p = \frac{2,75 \text{ kPa} + 101,35}{101,35} = 3,71 \text{ atm}$$

po que:

$$R = \frac{0,008 \frac{\text{ml}}{\text{mg}} \cdot 3000 \text{ mg/l} \cdot 400 \text{ m}^3/\text{d}}{1,2 \cdot 18,7 \text{ ml/L} \cdot (0,5 \cdot 3,71 - 1)} = 500,4 \text{ m}^3/\text{d}$$

po que:

$$A_T = \frac{Q+R}{c_s} = \frac{(400 + 500,4) \text{ m}^3/\text{d}}{11,52 \text{ m}^3/\text{m}^2\text{d}} = 78,1 \text{ m}^2$$

OPCIÓN B

$\rightarrow x_r \gg x_0$

$$R = \frac{0,008 \text{ ml/mg} \cdot 4 \cdot 10^4 \text{ mg/l} \cdot 400 \text{ m}^3/\text{d}}{1,2 \cdot 18,7 \text{ ml/L} \cdot (0,5 \cdot 3,71 - 1)} = 6671,5 \text{ m}^3/\text{d}$$

entón o área:

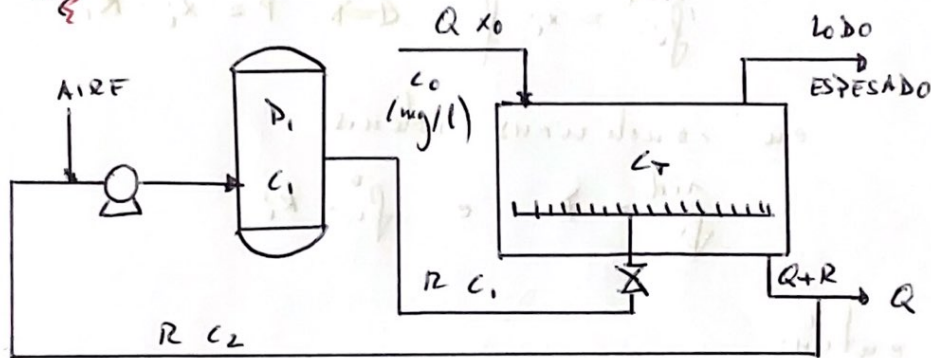
$$A_T = \frac{Q+R}{c_s} \approx \frac{R}{c_s} = \frac{6671,5 \text{ m}^3/\text{d}}{11,52 \text{ m}^3/\text{m}^2\text{d}} = 579,1 \text{ m}^2$$

En consecuencia, a opción de recirculación nunca se considera o todo espesado, xa que a área do DAF sería "inmensa"

4. Calcular a concentración volumétrica de burbullas dun DAF (dispersed air flotation) operando cunha recirculación do 8% e unha presurización de 583,6 kPa abs. (70 psi) e unha eficacia do 70%. Considerar que a temperatura de operación é de 25°C e que a alimentación saturase con aire. Nestas condicións a constante de Henry é de 4,53 kPa mg^{-1} e a densidade do aire saturado de 1,15 g/l. Si o diámetro das burbullas do difusor é de 40 μm , ¿cál será o número de burbullas?.

Nota: - A concentración volumétrica de burbullas obtense ó dividir a concentración de aire disolto pola densidade do aire saturado nas mesmas condicións de presión e temperatura.
 - A número de burbullas defínese como o cociente entre a concentración volumétrica de burbullas e o volumen equivalente das mesmas. Para 40 μm o volumen é $3,35 \cdot 10^{-11} \text{ m}^3$.

SOLUCIÓN

Si facemos un balance de aire no DAF (consideraremos mistura completa):

- kg aire influente + kg aire presurizado = kg aire effluente

$$Q \cdot c_0 + R (c_1 - c_2) = (Q + R) \cdot c_T$$

- si temos en conta que $R = rQ$, onde r é a razón de recirculación

$$Q c_0 + rQ (c_1 - c_2) = (Q + rQ) c_T$$

$$c_0 + r(c_1 - c_2) = (1+r)c_T$$

$$c_T = \frac{r(c_1 - c_2) + c_0}{1+r}$$

onde: c_1 e c_2 podem ser calculado a travérs da Lei de Henry, tomando que no H_2O é desprezível o oxigênio dissolvido ($c_0 \approx 0$)

Lei de Henry:

$$f_i^{id} = x_i \cdot f_i^o \Leftrightarrow P = x_i \cdot K_i$$

em condições ideais:

$$f_i^{id} = P \quad e \quad f_i^o = K_i$$

então:

$$c_2 = \frac{P_{atm}}{K} = \frac{101,35 \text{ kPa}}{4,53 \text{ kPa} \cdot \text{mg}^{-1} \cdot \text{l}} = 22,37 \text{ mg/l}$$

$$c_1 = f \cdot P \cdot c_2 = f \cdot P \cdot \frac{P_{atm}}{K} = f \cdot \frac{P}{K} = 0,7 \cdot \frac{583,6}{4,53}$$

"fracção saturação"

$$c_1 = 90,18 \text{ mg/l}$$

logo:

$$c_T = (90,18 - 22,37) \cdot \frac{0,08}{1,08} = 5,02 \text{ mg/l}$$

entón:

$$\phi_b = \frac{5,02 \text{ mg/l}}{1,15 \text{ g} \cdot \frac{10^3 \text{ mg}}{1 \text{ g}}} = 4,37 \cdot 10^{-3}$$

con. volumétrica
de burbujas

$$\left[\begin{array}{l} \text{n}^\circ \text{ burbujas} = \\ \text{(n}^\circ/\text{m}^3) \end{array} \right. = \frac{4,37 \cdot 10^{-3}}{3,35 \cdot 10^{-11}} = 1,3 \cdot 10^8 \left. \right]$$

5. REFERENCIAS

Artigos

Caceres; L., Contreras, R., Salazar, J. (1994). Proceso de flotación por aire disuelto en el tratamiento de agua. *Ingeniería Química* 303:105-108

Libros

Degremont (1991) Water Treatment Handbook. Degremont, (6th Ed.). Rueil-Malmaison Cedex.

Hernández Muñoz, A. (1992). Depuración de Aguas Residuales (2ª Ed.). Paraninfo, Madrid

Metcalf & Eddy Inc. (1995). Ingeniería de aguas residuales. Tratamiento, vertido y reutilización (3ª Ed.). Mc-Graw Hill, Madrid